

Lige og ulige? Homoseksuelle, biseksuelle og transkønnedes levevilkår

Bilag:

**Spørgeskema
Fokusgruppeanalyse
Fokusgruppetemaer
Liste over Internetsider**

Juni 2009

**Lige og ulige?
Homoseksuelle, biseksuelle og transkønnedes levevilkår
Bilag**

© CASA, Juni 2009

Levevilkårsundersøgelse, homoseksuelle, biseksuelle og transkønnede – (HBT personer) 2008

I Danmark ved man for lidt om, hvordan personer med anden seksualitet eller kønsidentitet, end den fremherskende, lever og har det. Der trives mange myter og fordomme, men vi har meget lidt konkret viden og forskning om emnet. Derfor gennemføres en seriøs spørgeskemaundersøgelse blandt personer, der er homoseksuelle, biseksuelle og transkønnede for at få viden og oplysning om, hvordan forholdene er for denne gruppe.

Undersøgelsen er iværksat på initiativ af Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske (LBL) og udføres af Leyla Gransell, som er uafhængig forsker på Center for Alternativ Samfundsanalyse (CASA). Undersøgelsen finansieres af TRYGFonden, Københavns Kommune og Kriminalpræventivt Råd.

Du bedes svare på spørgsmål om din seksualitet og kønsidentitet samt spørgsmål om dine generelle levevilkår, og alle besvarelser er vigtige. Ved personlige spørgsmål har du altid mulighed for at undlade at svare på et spørgsmål gennem kategorien ”ønsker ikke at svare”. Det tager ca. 30 min at gennemføre undersøgelsen.

Din besvarelse vil blive behandlet fortroligt, og ingen andre end forskeren og medarbejderne i Catinét vil få adgang til besvarelserne. Ingen enkeltpersoner vil kunne genkendes i den endelige rapport.

1. Føler du, at følgende er accepteret i samfundet?

Sæt kryds på hver linje

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Nej, slet ikke	Ved ikke
	1	2	3	4	5	6
a) Homoseksualitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Biseksualitet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Transkønnethed	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Hvilken beskrivelse passer bedst på de personer, du har følt dig seksuelt tiltrukket af, efter du fyldte 15 år?

Kun et kryds

- Kun personer af det modsatte køn
- Mest personer af det modsatte køn
- Nogenlunde lige ofte begge køn
- Mest personer af mit eget køn
- Kun personer af mit eget køn
- Har aldrig følt mig seksuelt tiltrukket af nogen
- Ønsker ikke at svare

3. Hvordan definerer du din seksuelle orientering i dag?

Her anvendes begrebet homoseksuel som et paraplybegreb for bøsser og lesbiske. Biseksualitet defineres i denne undersøgelse som en person, der er seksuelt orienteret mod mere end et køn.

Kun et kryds

- 1 Homoseksuel
- 2 Biseksuel
- 3 Homoseksuel med nogle heteroseksuelle anstrøg
- 4 Heteroseksuel med nogle homoseksuelle anstrøg. **Gå videre til spørgsmål 13**
- 5 Heteroseksuel **Gå videre til spørgsmål 13**
- 6 Usikker på min seksuelle orientering (**Spørgeskema afsluttes**)
- 7 Ønsker ikke at svare (**Spørgeskema afsluttes**)

4. Har du tidligere haft en anden seksuel orientering?

Flere svar kan angives.

- 1 Ja, heteroseksuel
- 2 Ja, homoseksuel
- 3 Ja, biseksuel
- 4 Nej
- 5 Ønsker ikke at svare

Seksuel orientering

De første 8 spørgsmål handler om din nuværende seksuelle orientering og din oplevelse af, hvordan denne orientering påvirker dit liv.

5. Hvor gammel var du, første gang du overvejede og talte om din homo/biseksualitet?

Hvis du har betragtet dig som både homoseksuel og biseksuel, vælg den orientering du overvejede og talte om først

- a) overvejede om du var homo/biseksuel? _____ år
- b) talte med nogen om din homo/biseksualitet? _____ år

(Hvis du ikke har talt med nogen om det skriv 99.)

6. Ved din familie, at du er homo/-biseksuel?

Hvis dine forældre ikke længere lever, kan du angive, hvordan det var, da de levede. Hvis du ikke har søskende eller børn, bedes du afkrydse "Ej relevant".

Sæt et kryds på hver linje!

	Ja	Nej	Ved ikke	Ej relevant / ønsker ikke at svare
	1	2	3	4
a) Partner(e) /ægtefælle	☐	☐	☐	☐
b) Mor/mødre	☐	☐	☐	☐
c) Far/fædre	☐	☐	☐	☐
d) Søskende (<i>kryds "ja" hvis mindst en søskende ved det</i>)	☐	☐	☐	☐
e) Dine børn	☐	☐	☐	☐
f) Øvrig familie	☐	☐	☐	☐

7. Kender personer i dine omgivelser til din seksuelle orientering?

Sæt et kryds på hver linje!

	Alle/de fleste	Nogle	Ingen	Ved ikke	Ej relevant / ønsker ikke at svare
	1	2	3	4	5
a) Heteroseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
b) Homoseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
c) Biseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
d) Transkønnede venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
e) Arbejdskolleger/skolekammerater	☐	☐	☐	☐	☐
f) Arbejdsgivere/lærere	☐	☐	☐	☐	☐
g) Personer, du møder gennem dit arbejde (fx kunder, patienter, elever)	☐	☐	☐	☐	☐

8. Hvordan reagerede dine bekendte, venner og nærmeste familie, da de fandt ud af, at du er homo/-biseksuel? Spørgsmålet hentyder til din generelle opfattelse. Hvis du ikke ved det, bedes du krydse "Ej relevant" på den linje, det gælder.

Sæt et kryds på hver linje!

	Overvejende positivt	Noget positivt	Noget negativt	Overvejende negativt	Ej relevant / ønsker ikke at svare
	1	2	3	4	5
a) Heteroseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
b) Homoseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
c) Biseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
d) Transkønnede venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
e) Arbejdskolleger / Skolekammerater	☐	☐	☐	☐	☐
f) Arbejdsgivere	☐	☐	☐	☐	☐
g) Lærere	☐	☐	☐	☐	☐
h) Personer, du møder gennem dit arbejde	☐	☐	☐	☐	☐
i) Partner(e)	☐	☐	☐	☐	☐
j) Mor/mødre	☐	☐	☐	☐	☐
k) Far/fædre	☐	☐	☐	☐	☐
l) Søskende	☐	☐	☐	☐	☐
m) Dine børn	☐	☐	☐	☐	☐
n) Øvrig familie	☐	☐	☐	☐	☐
o) Andre	☐	☐	☐	☐	☐

9. **Vidste du, at det ifølge dansk lov er forbudt at diskriminere pga. seksuel orientering**

- 1 Ja, og jeg har anmeldt en sag
2 Ja, men har aldrig anmeldt en sag
3 Nej

10. **Sker det, at du forsøger at skjule din seksuelle orientering?**

- 1 Ja, altid
2 Ja, nogle gange
3 Nej, aldrig, **gå videre til spørgsmål 11**
4 Ønsker ikke at svare, **gå videre til spørgsmål 11**

10a). Hvordan prøver du at skjule det? Lader du være med at:
Flere svar kan angives.

- 1 Fortælle om din seksuelle orientering
1 Tage partner med til firmafester, familiefester mv
1 Kysse og kærtegne offentligt
1 Holde din kæreste i hånden
1 Lade dig registrere med din partner
1 Bo sammen med partner
1 Vise dig som medforælder

1 Anden måde

11. **Ved kontakt til sundhedssystemet, har du så generelt set været åben omkring din seksuelle orientering?**

- 1 Ja, altid
2 Ja, nogle gange
3 Nej, aldrig, **gå videre til spørgsmål 12**
4 Ønsker ikke at svare, **gå videre til spørgsmål 12**

11a). Hvordan synes du, at dette generelt set er blevet modtaget af sundhedspersonalet?
Kun et svar.

- 1 Overvejende positivt
1 Noget positivt
1 Noget negativt
1 Overvejende negativt
1 Ønsker ikke at svare

12. **Hvad, synes du, bør forandres for at forbedre homo/-biseksuelles livssituation?**

Skriv de vigtigste forandringer eller foranstaltninger. Hvis du synes, at der kræves forskellige forandringer for homoseksuelle og biseksuelle, er du velkommen til at tydeliggøre dette her.

Transkønnethed

De næste 13 spørgsmål handler om oplevet kønsidentitet

13. **Vil du beskrive dig selv som "transkønnet"?**

Flere svar kan angives hvis du er transkønnet.

- 1 Nej, **gå videre til spørgsmål 26 (Hvis personen svarer heteroseksuel i sp.3 afsluttes skema her)**
- 2 Ja, har transkønnet fortid
- 2 Ja, transseksuel
- 2 Ja, transvestit
- 2 Ja, transgender
- 2 Ja, KtM (Kvinde til Mand)
- 2 Ja, MtK (Mand til Kvinde)
- 2 Ja, cross-dresser
- 2 Ja, dragqueen/king
- 2 Ja, fetischistisk transvestit
- 2 Ja, andet transbegreb

14. **Er du i behandling på Sexologisk Klinik med henblik på at få tilladelse til en kønsskifteoperation?**

- 1 Ja
- 2 Nej, har været, men stoppede. Skriv gerne kort hvorfor: _____

3 Nej, men jeg vil gerne, **gå videre til spørgsmål 16**

4 Nej, **gå videre til spørgsmål 16**

5 Ønsker ikke at svare, **gå videre til spørgsmål 16**

15. **Hvilket år startede du på sexologisk klinik?**

16. Er du i behandling med kønshormoner?

- 1 Ja, via Sexologisk Klink
- 2 Ja, via privat praktiserende læge / gynækolog
- 3 Nej, men jeg vil gerne
- 4 Nej
- 5 Ønsker ikke at svare

17. Har du fået foretaget en kønsskifteoperation?

Kun et svar

- 1 Ja, i Danmark
- 2 Ja, i udlandet
- 3 Nej, men jeg vil gerne, **gå videre til spørgsmål 19**
- 4 Nej, **gå videre til spørgsmål 19**
- 5 Ønsker ikke at svare, **gå videre til spørgsmål 19**

18. Hvilket år fik du lavet din kønsskifteoperation?

19. Ville du ønske at du, uden medicinsk indgreb kunne skifte dit køn juridisk?

- 1 Ja, jeg vil kunne skifte både navn og CPR
- 2 Ja, jeg vil kunne skifte CPR
- 3 Ja, jeg vil kunne skifte navn
- 4 Nej

20. Hvor gammel var du, første gang du:

- a) overvejede om du var transkønnet? _____ år
- b) talte med nogen om din transkønnethed? _____ år (*Hvis du ikke har talt med nogen om det skriv 99.*)

21. Ved kontakt til sundhedssystemet, har du så generelt set været åben omkring din transkønnethed?

- 1 Ja, altid
- 2 Ja, nogle gange
- 3 Nej, **gå videre til spørgsmål 22**
- 4 Ønsker ikke at svare, **gå videre til spørgsmål 22**

21 a). Hvordan synes du, at dette generelt set er blevet modtaget af sundhedspersonalet?

Kun et svar.

- 1 Overvejende positivt
- 2 Noget positivt
- 3 Noget negativt
- 4 Overvejende negativt
- 4 Overvejende negativt
- 5 Ønsker ikke at svare

22. Kender din familie til din transkønnethed?

Hvis du ikke har søskende, børn eller partner kan du sætte et kryds i "Ej relevant".
Hvis dine forældre ikke længere lever, bedes du angive, hvordan det var, da de var i live. *Sæt et kryds på hver linje!*

	Ja 1	Nej 2	Ved ikke 3	Ej relevant / ønsker ikke at svare 4
a) Partner(e) / ægtefælle	☐	☐	☐	☐
b) Mor/mødre	☐	☐	☐	☐
c) Far/fædre	☐	☐	☐	☐
d) Søskende (<i>Kryds "ja" hvis mindst en søskende ved</i>)	☐	☐	☐	☐
e) Dine børn	☐	☐	☐	☐
f) Øvrig familie	☐	☐	☐	☐

23. Kender personer i dine omgivelser til din transkønnethed?

Sæt et kryds på hver linje.

	Alle/de fleste 1	Nogle 2	Ingen 3	Ved ikke 4	Ej relevant / ønsker ikke at svare 5
a) Heteroseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
b) Homoseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
c) Biseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
d) Transkønnede venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
e) Arbejds-/skolekammerater	☐	☐	☐	☐	☐
f) Arbejdsgivere/lærere	☐	☐	☐	☐	☐
g) Personer, du møder gennem dit arbejde (fx kunder, patienter, elever)	☐	☐	☐	☐	☐

- 24. Hvordan reagerede dine bekendte, venner og nærmeste familie, da de fik at vide, at du er transkønnet?** Hvis de ikke ved det, bedes du krydse "Ej relevant" på den linje, det gælder
Sæt et kryds på hver linje.

	Overvejende positivt 1	Noget positivt 2	Noget negativt 3	Overvejende negativt 4	Ej relevant / ønsker ikke at svare 5
a) Heteroseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
b) Homoseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
c) Biseksuelle venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
d) Transkønnede venner/bekendte	☐	☐	☐	☐	☐
e) Arbejdskolleger / skolekammerater	☐	☐	☐	☐	☐
f) Arbejdsgivere	☐	☐	☐	☐	☐
g) Lærere	☐	☐	☐	☐	☐
h) Personer, du møder gennem dit arbejde	☐	☐	☐	☐	☐
i) Partner(e)	☐	☐	☐	☐	☐
j) Mor/mødre	☐	☐	☐	☐	☐
k) Far/fædre	☐	☐	☐	☐	☐
l) Søskende	☐	☐	☐	☐	☐
m) Dine børn	☐	☐	☐	☐	☐
n) Øvrig familie	☐	☐	☐	☐	☐
o) Andre	☐	☐	☐	☐	☐

- 25. Hvad synes du bør forandres for at forbedre transkønnedes livssituation?**

Du bedes kort redegøre for de vigtigste forandringer eller foranstaltninger

Sundhed

De næste spørgsmål handler om din opfattelse af dit helbred. Besvarelserne vil give et overblik over, hvordan du har det, og hvor godt du er i stand til at udføre dine daglige gøremål. Besvar hvert spørgsmål ved at sætte kryds ved det svar, der passer bedst på dig. Hvis du er i tvivl om, hvordan du skal svare, så svar bare så godt du kan.

26. Hvordan synes du, dit helbred er alt i alt?

- 1 Fremragende
- 2 Vældig godt
- 3 Godt
- 4 Mindre godt
- 5 Dårligt

De næste spørgsmål handler om gener, smerter eller ubehag konkret.

27. Har du inden for de sidste 14 dage været generet af nogle af de her nævnte former for smerter eller ubehag?

(Dækker nyopståede gener og ubehag, gener som skyldes opblussen af kronisk sygdom eller mere konstante gener fx smerter eller ubehag i ryg og lænd)

	Ja, meget	Ja, lidt	Nej	Ej relevant / ønsker ikke at svare
	1	2	3	5
a) Smerter eller ubehag i skulder eller nakke	☐	☐	☐	☐
b) Smerter eller ubehag i ryg eller lænd	☐	☐	☐	☐
c) Smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofte eller led	☐	☐	☐	☐
d) Hovedpine	☐	☐	☐	☐
e) Hurtig hjertebanken	☐	☐	☐	☐
f) Ængstelse, nervøsitet, uro og angst	☐	☐	☐	☐
g) Søvnbesvær, søvnproblemer	☐	☐	☐	☐
h) Nedtrykt, deprimeret, ulykkelig	☐	☐	☐	☐
i) Træthed	☐	☐	☐	☐
j) Mavesmerter, ondt i maven	☐	☐	☐	☐
k) Fordøjelsesbesvær, tynd/hård mave	☐	☐	☐	☐
l) Eksem, hududslet, kløe	☐	☐	☐	☐
m) Forkølelse, snue, hoste	☐	☐	☐	☐
n) Åndedrætsbesvær, forpustethed	☐	☐	☐	☐

28. Inden for de sidste 4 uger, hvor meget har fysisk smerte vanskeliggjort dit daglige arbejde (både udenfor hjemmet og husarbejde)?

- 1 Slet ikke
- 2 Lidt
- 3 Noget
- 4 En hel del
- 5 Virkelig meget

De næste spørgsmål handler om sygdom, behandling og medicin

29. Har du nogen langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse?

(Af mindst 6 måneders varighed)

1 Ja

2 Nej, *gå til spørgsmål 30*

29a. Medfører dette besvær, at din arbejdsevne er nedsat eller begrænser det dig i din daglige beskæftigelse?

1 Nej, slet ikke

2 Ja, i nogen grad

3 Ja, i høj grad

30. Er du konstateret HIV positiv?

1 Ja

2 Nej

3 Ønsker ikke at svare

31. Har du inden for de sidste 3 måneder været i kontakt med nogen af følgende på grund af gener, sygdom eller skade?

(Du skal kun medregne kontakter på grund af egen sygdom – ikke børns sygdom)

Sæt et kryds på hver linje!

	Nej	Ja, en gang	Ja, flere gange
	1	2	3
a) Egen praktiserende læge	☐	☐	☐
b) Vagtlæge	☐	☐	☐
d) Praktiserende speciallæge	☐	☐	☐
e) Læge på mit arbejde (bedriftslæge)	☐	☐	☐
f) Skadestue	☐	☐	☐
g) Hospitalsambulatorium	☐	☐	☐
h) Indlagt på sygehus	☐	☐	☐
i) Anden læge	☐	☐	☐
j) Tandlæge	☐	☐	☐
k) Hjemmesygeplejerske	☐	☐	☐
l) Fysioterapeut	☐	☐	☐
m) Kiropraktor	☐	☐	☐
n) Psykolog	☐	☐	☐
o) Alternativ behandler	☐	☐	☐

32. Har du inden for de sidste 14 dage taget nogen af de følgende former for receptmedicin eller håndkøbsmedicin?

Sæt gerne flere kryds!

- 1 Nej
- 2 Ja, Mavesårs/mavekatarmedicin
- 2 Ja, Astma/allergimedien
- 2 Ja, Diabetesmedicin
- 2 Ja, Blodtrykssænkende medicin
- 2 Ja, Sovemedicin
- 2 Ja, Antidepressiv medicin
- 2 Ja, Beroligende medicin, nervemedicin
- 2 Ja, Smertestillende medicin mod besvær i muskler, knogler, sener eller led
- 2 Ja, Anden smertestillende medicin
- 2 Ja, Hjertemedicin
- 2 Ja, Medicin mod HIV
- 2 Ja, Penicillin eller anden form for antibiotikum
- 2 Ja, Anden medicin

33. Hvor høj er du?

_____ cm

34. Hvor meget vejer du? Svar i hele kilo.

_____ kg

35. Bruger du i det daglige nogen form for hjælpemidler for at klare dig? (Fx briller, kontaktlinser, høreapparat, stok eller kørestol) Flere svar kan angives.

- 1 Nej
- 2 Ja, briller eller kontaktlinser
- 3 Ja, høreapparat
- 4 Ja, stok, krykker, gangstol
- 5 Ja, kørestol
- 6 Ja, andet

Hvis du har en livmoder fortsæt til spørgsmål 36

Hvis du ikke har en livmoder fortsæt til spørgsmål 37

36. Hvornår har du sidst fået lavet en celleundersøgelse af livmoderen?

(Celleprøve tages ved pipette eller ved skrab (smearprøve), hvis der er taget biopsi er der også taget celleprøve.)

- 1 Inden for det sidste år
- 2 For 1-3 år siden
- 3 For mere end 3 år siden
- 4 Aldrig
- 5 Ønsker ikke at svare

Rygevaner

De næste spørgsmål handler om rygevaner

37. **Ryger du dagligt?** *Gælder al rygning, dvs. cigaretter, cigarilloer, cigarer og pipe.*

- 1 Nej,
- 2 Ja, mindre end 15 gange om dagen
- 3 Ja, mere end 15 gange om dagen
- 4 Ønsker ikke at svare

Alkohol- og stoffer

De næste spørgsmål handler om din brug af alkohol og stoffer.

Med alkohol menes øl, stærk øl, vin, hedvin, spiritus eller alkoholsodavand.
Besvar spørgsmålene så præcist som muligt.

38. **Hvor tit drikker du noget, der indeholder alkohol?**

- 1 Aldrig → **gå til spørgsmål 41**
- 2 Mindre end 1 gang om måneden
- 3 1-3 gange om måneden
- 4 1-2 gange om ugen
- 5 3-4 gange om ugen
- 6 5-7 gange om ugen
- 7 Ved ikke

39. **Hvor mange genstande (se skemaet) drikker du typisk, når du drikker alkohol?**

- 1 1-2 genstande
- 2 3-4 genstande
- 3 5-6 genstande
- 4 7-9 genstande
- 5 10 eller flere genstande
- 6 Ved ikke

1 fl. pilsner = 1 genstand
1 fl. stærk øl = 1,5 genstand
1 glas rød-/hvidvin = 1 genstand
1 fl. rød-/hvidvin = 6 genstande
1 glas hedvin = 1 genstand
1 fl. hedvin 70 cl. = 10 genstande
1 snaps = 1 genstand
1 fl. spiritus 75 cl. = 25 genstande

40. **Hvor tit drikker du fem genstande eller flere ved samme lejlighed?**

- 1 Næsten dagligt eller dagligt
- 2 Ugentligt
- 3 Månedligt
- 4 Sjældnere
- 5 Aldrig

- 41. Har du nogensinde prøvet et eller flere af følgende stoffer?
Hvis ja, hvor gammel var du, da du prøvede stoffet første gang. Hvis
nej, skriv 0 på hver linje i spørgsmål 41a.
Sæt kryds på hver linje**

	Nej	Ja, inden for den seneste måned	Ja, inden for det seneste år (men ikke den seneste måned)	Ja, tidligere (men ikke det seneste år)	Ønsker ikke at svare	41a. Hvor gammel var du, da du prøvede stoffet første gang? Skriv alder
	1	2	3	4	5	_____ år
a) Hash	☐	☐	☐	☐	☐	_____ år
b) Amfetamin (speed)	☐	☐	☐	☐	☐	_____ år
c) Ecstasy	☐	☐	☐	☐	☐	_____ år
d) Kokain	☐	☐	☐	☐	☐	_____ år
e) LSD	☐	☐	☐	☐	☐	_____ år
f) Heroin	☐	☐	☐	☐	☐	_____ år
g) Svampe med euforiserende virkning (psilocybin- svampe)	☐	☐	☐	☐	☐	_____ år
h) Andre stoffer, skriv hvilke:	☐	☐	☐	☐	☐	_____ år

Motion

De næste spørgsmål handler om fysisk aktivitet.

- 42. Hvis vi ser på det sidste år, hvad ville du så sige passer bedst som beskrivelse af din aktivitet i fritiden?** Hvis din aktivitet varierer fx. sommer og vinter, så forsøg at tage et gennemsnit.
Obs! Udfyld kun et alternativ.

1 **Stillesiddende i fritiden**

Du bruger mest din fritid på læsning, TV, biograf eller anden stillesiddende aktivitet. Du går, cykler eller rører dig på anden måde mindre end 2 timer om ugen.

2 **Moderat motion i fritiden**

Du går ture, cykler eller rører dig på anden måde i mindst 4 timer om ugen. Oftest uden at svede. I dette beregnes også gå og cykel ture til og fra arbejdet, almindeligt havearbejde, fiskeri, bordtennis, bowling o.lign.

3 **Moderat, regelmæssig motion i fritiden**

Dyrker motionsidræt eller udfører tungt havearbejde eller anden aktivitet mindst 4 timer om ugen som gør at du sveder.

4 **Regelmæssig motion og træning**

Træner hårdt eller dyrker konkurrenceidræt regelmæssigt og flere gange om ugen

Psykisk trivsel

De næste spørgsmål handler om dit personlige velbefindende.

**43. Disse spørgsmål handler om, hvordan du har haft det i de sidste 4 uger.
Hvor stor del af tiden i de sidste 4 uger:**

Sæt kryds på hver linie.

	Hele tiden	Det meste af tiden	Noget af tiden	Lidt af tiden	På intet tidspunkt
	1	2	3	4	5
a) Har du følt dig veloplagt og fuld af liv?	☐	☐	☐	☐	☐
b) Har du været meget nervøs?	☐	☐	☐	☐	☐
c) Har du været så langt nede, at intet kunne opmuntre dig?	☐	☐	☐	☐	☐
d) Har du følt dig rolig og afslappet?	☐	☐	☐	☐	☐
e) Har du været fuld af energi?	☐	☐	☐	☐	☐
f) Har du følt dig trist til mode?	☐	☐	☐	☐	☐
g) Har du følt dig udslidt?	☐	☐	☐	☐	☐
h) Har du været glad og tilfreds?	☐	☐	☐	☐	☐
i) Har du følt dig træt?	☐	☐	☐	☐	☐

44. Føler du dig stresset i din dagligdag?

Med stress menes en tilstand, hvor man føler sig anspændt, rastløs, nervøs, urolig eller ukoncentreret.

- 1 Ja, ofte
- 2 Ja, af og til
- 3 Nej, (næsten aldrig)
- 4 Ved ikke

45. Har du inden for det sidste år tænkt på at tage dit eget liv, selvom du faktisk ikke ville gøre det?

- 1 Ja
- 2 Nej
- 3 Ved ikke

46. Har du nogensinde forsøgt at tage dit eget liv?

- 1 Nej, *gå videre til spørgsmål 48*
- 2 Ja, inden for det sidste år
- 3 Ja, tidligere
- 4 Ønsker ikke at svare

46a. Har du efterfølgende haft lidelser eller symptomer?

Sæt et kryds på hver linje.

	Ja 1	Nej 2	Ved ikke 3
a) Fik du skader, eller blev du syg, som følge af forsøget på at tage dit eget liv?	☐	☐	☐
b) Medførte skaderne eller sygdommen, at du måtte have lægehjælp, fx fra egen læge, vagtlæge eller skadestue?	☐	☐	☐
c) Blev du indlagt på hospital som følge af at prøve at tage dit eget liv?	☐	☐	☐

47. Hvor gammel var du, da du forsøgte at tage dit eget liv? (Hvis du har forsøgt flere gange, så vælg den første gang du forsøgte)

_____ år

Sociale relationer

De næste spørgsmål handler om din kontakt til andre mennesker.

48. Hvis du bliver syg og har brug for hjælp til praktiske problemer, kan du da regne med at få hjælp fra andre? ("Andre" skal forstås som dem, du ikke bor sammen med)

Fx. få råd, låne ting, hjælp med madindkøb, reparationer etc.

- 1 Ja, helt sikkert
- 2 Ja, måske
- 3 Nej
- 4 Ved ikke

49. Sker det nogensinde, at du er alene, selvom du egentlig har mest lyst til at være sammen med andre?

- 1 Ja, ofte
- 2 Ja, en gang imellem
- 3 Ja, men sjældent
- 4 Nej
- 5 Ved ikke

50. Har du nogen at tale med, hvis du har problemer eller har brug for støtte?

- 1 Ja, altid
- 2 Ja, for det meste
- 3 Ja, nogen gange
- 4 Nej, aldrig eller næsten aldrig
- 5 Ved ikke

De næste spørgsmål handler om dit forhold og tiltro til samfundet.

51. Har du deltaget i nogen af følgende aktiviteter inden for de seneste 12 måneder:

Flere svar kan angives.

- 1 Kursus på din arbejdsplads
- 1 Aftenskolekursus/kursus i din fritid
- 1 Fagforeningsmøde
- 1 Andet foreningsarbejde
- 1 Teater/biograf
- 1 Kunstudstilling
- 1 Religiøs sammenkomst
- 1 Sportsarrangement
- 1 Skrevet læserbrev til avis/tidsskrift
- 1 Demonstration af en slags
- 1 Offentligt arrangement (natklub, koncert, el.lign.)
- 1 Større familiebegivenhed
- 1 Café besøg
- 1 Privat fest
- 1 Frivilligt arbejde
- 1 Andet

52. Hvilken tiltro har du til følgende institutioner i samfundet?

Sæt kryds på hver linje.

	Meget stor 1	Stor 2	Ikke særlig stor 3	Ingen 4	Ved ikke 5
a) Sundhedssystem	☐	☐	☐	☐	☐
b) Skole	☐	☐	☐	☐	☐
c) Politi	☐	☐	☐	☐	☐
d) Sociale myndigheder	☐	☐	☐	☐	☐
e) Jobcenter	☐	☐	☐	☐	☐
g) Retsvæsen	☐	☐	☐	☐	☐
h) Politiske system	☐	☐	☐	☐	☐
i) Fagforening	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om religiøsitet og åndelighed.

53. Tilslutter du dig folkekirken eller en anden trosretning?

- 1 Nej
- 2 Ja, den danske folkekirke
- 3 Ja, Islam
- 4 Ja, Jehovas vidner
- 5 Ja, Hinduismen
- 6 Ja, Katolicismen
- 7 Ja, Buddhismen
- 8 Ja, Jødedommen
- 9 Ja, Anden
- 10 Ved ikke

54. Er du religiøst aktiv? (Fx. Kirkegang, meditation, bøn, tekstlæsning).

- 1 Ja, dagligt
- 2 Ja, nogle gange om ugen
- 3 Ja, nogle gange om måneden
- 4 Ja, nogle gange om året
- 5 Nej, aldrig
- 6 Ønsker ikke at svare

De næste spørgsmål handler om utryghed, vold og trusler

55. Hvor ofte tænker du på risikoen for at blive udsat for vold eller trusler?

- 1 Næsten hele tiden
- 2 Ofte
- 3 Af og til
- 4 Sjældent
- 5 Aldrig

56. Har du nogensinde været udsat for vold eller trusler?

- 1 Ja, en gang
- 2 Ja, flere gange
- 3 Nej, aldrig

57. Sker det, at du afstår fra at gøre ting du har lyst til pga. frygt for at blive udsat for vold eller trusler?

- 1 Næsten hele tiden
- 2 Ofte
- 3 Af og til
- 4 Sjældent
- 5 Aldrig

58. Har du inden for de sidste 12 måneder været udsat for vold eller trusler som var så alvorlige, at du blev bange? *Vold kan også inkludere også seksuelle overgreb.*
- 1 Ja, både vold og trusler
 - 2 Ja, kun vold (*skal ikke have spørgsmål 80-88 om trusler*)
 - 3 Ja, kun trusler *Gå videre til spørgsmål 80*
 - 4 Nej *Gå videre til spørgsmål 89*
59. Hvor mange gange har du været udsat for vold i de sidste 12 måneder?
- _____ gange
60. Sidste gang du var udsat for vold indenfor de sidste 12 måneder, var der da tale om et seksuelt overgreb?
- 1 Ja, ubehagelig seksuel beføling
 - 2 Ja, forsøg på tvunget samleje
 - 3 Ja, gennemført samleje
 - 4 Andre seksuelle overgreb
 - 5 Nej
 - 6 Ønsker ikke at svare
61. Sidste gang du var udsat for vold, førte det da til synlige mærker eller skader på kroppen?
- 1 Nej
 - 2 Ja, men skaderne krævede ikke lægebehandling
 - 3 Ja, og skaderne krævede lægebehandling
62. Den sidste gang du var udsat for vold, hvor foregik volden?
- 1 Egen bolig
 - 2 Voldsudøverens bolig
 - 3 Anden privat bolig
 - 4 på arbejdsplads/ skole / uddannelses institution
 - 5 På værtshus, café , bodega, m.m.
 - 6 Offentligt tilgængelig park eller skov
 - 7 Andet offentligt tilgængeligt sted, fx gade, vej, plads eller torv
 - 8 Offentligt transportmiddel
 - 9 Andet offentligt tilgængeligt sted
 - 10 Udlandet
 - 11 Andet
63. Hvor mange personer deltog aktivt i volden mod dig?
- 1 1 person
 - 2 2 personer
 - 3 3 personer
 - 4 4 personer
 - 5 5 personer eller flere

- 64. Hvilken ugedag skete volden på?**
- 1 Mandag
 - 2 Tirsdag
 - 3 Onsdag
 - 4 Torsdag
 - 5 Fredag
 - 6 Lørdag
 - 7 Søndag
- 65. Hvilken tid på døgnet skete volden?**
- 1 Morgen 05:30 – 10:00
 - 2 Formiddag 10:00 – 14:00
 - 3 Eftermiddag 14:00 – 19:00
 - 4 Aften 19:00 – 23:00
 - 5 Tidlig nat 23:00 – 01:30
 - 6 Sen nat 01:30 – 05: 30
- 66. Var du påvirket af alkohol eller andet?**
- 1 Ja, lidt påvirket af alkohol
 - 2 Ja, meget påvirket af alkohol
 - 3 Ja, påvirket af andet
 - 4 Ja, påvirket af alkohol og andet
 - 5 Nej
 - 6 Ønsker ikke at svare
- 67. Kan du give en nærmere beskrivelse af voldsudøveren / den mest aktive i volden? Var det en:**
- 1 Mand
 - 2 Kvinde
 - 3 Ved ikke
- 68. Hvor gammel var denne person ca.?**
- 1 Under 15 år
 - 2 15-24 år
 - 3 25-39 år
 - 4 40-64 år
 - 5 65 år og derover
 - 6 Ved ikke

69. Kendte du personen der udsatte dig for vold?

Kun et kryds

- 1 Nej, overhovedet ikke
- 2 Ja, nuværende ægtefælle / samlever /kæreste
- 3 Ja, en nu forhenværende ægtefælle /samlever / kæreste, som begik volden inden forholdets ophør
- 4 Ja, en forhenværende ægtefælle /samlever / kæreste, som begik volden efter forholdets ophør
- 5 Forældre/ bedsteforældre
- 6 Andet familiemedlem
- 7 Homoseksuel ven/kammerat
- 8 Biseksuel ven/kammerat
- 9 Transkønnet ven/kammerat
- 10 Person i afhængighedsforhold (fx plejebarn, patient eller lignende)
- 11 Person man selv var i et afhængighedsforhold til (fx chef, lærer, læge, politibetjent eller lignende)
- 12 Anden person
- 13 Ønsker ikke at svare

70. Var personen efter din vurdering, påvirket af alkohol eller andet?

- 1 Ja, lidt påvirket af alkohol
- 2 Ja, meget påvirket af alkohol
- 3 Ja, påvirket af andet
- 3 Ja, påvirket af alkohol og andet
- 4 Nej
- 5 Ved ikke
- 6 Ønsker ikke at svare

71. Sidste gang du var udsat for vold, blev der anvendt våben / redskaber ved overfaldet?

- 1 Nej
- 2 Ja, skydevåben
- 3 Ja, kniv
- 4 Ja, slagvåben (køller, jernstænger m.m.)
- 5 Ja, andre våben (flasker, sten m.m.)

72. Var du sammen med andre, da du blev udsat for vold?

- 1 Nej, jeg var alene
- 2 Sammen med 1 person
- 3 Sammen med 2 personer
- 4 Sammen med 3 personer
- 5 Sammen med 4 personer
- 6 Sammen med 5 personer eller flere

- 73. Blev dem, du var sammen med, også udsat for vold?**
- 1 Ja, alle
 - 2 Ja, nogen men ikke alle
 - 3 Nej, kun mig
- 74. Alt taget i betragtning, hvor alvorlig var denne hændelse for dig, da du blev udsat for den? Var den:**
- 1 Meget alvorlig
 - 2 Ret alvorlig
 - 3 Ikke særlig alvorlig
- 75. Synes du, at hændelsen er noget, der påvirker, hvordan du har det med dig selv og dit liv i dag?**
- 1 Ja, i meget høj grad
 - 2 Ja, i temmelig høj grad
 - 3 Ja, en del
 - 4 Ja, men kun i lille grad
 - 5 Nej, slet ikke
- 76. Oplevede du at volden skyldtes din seksuelle orientering eller transkønnethed? Med seksuel orientering mener vi, at man udsættes fordi man er homoseksuel eller biseksuel eller fordi gerningsmanden tror, at man er det. Sæt kryds på hver linje.**
	Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej	Ved ikke	Ikke relevant
	1	2	3	4	5
a) Seksuel orientering	☐	☐	☐	☐	☐
b) Transkønnethed	☐	☐	☐	☐	☐
- 77. Hvad tror du var hovedårsagen til, at du blev udsat for vold?**
Kun et kryds
- 1 Det var udelukkende min seksuelle orientering eller transkønnethed
 - 2 Uenighed, skænderi der udviklede sig
 - 3 Hævn, vrede over noget jeg havde gjort eller ikke ville gøre
 - 4 Misundelse eller jalousi
 - 5 Røveri (ville have noget jeg havde)
 - 6 Regulært 'overfald' der ikke havde noget med mig at gøre (men ikke røveri , tvungen sex)
 - 7 Regulært 'overfald', (fx tvungen eller forsøg til tvungen sex)
 - 8 Overfaldsmanden /mændene skulle vise sig
 - 9 Den eller de følte nok, det var mig der startede
 - 10 Den eller de følte nok, jeg havde været provokerende
 - 11 Personen var psykisk syg eller ude af kontrol (f.eks. pga. alkohol, piller el.lign.)
 - 12 Andet (fx et seksuelt forhold, der gik galt)

78. **Synes du hændelsen var?**
- 1 En kriminel handling
 - 2 En forkert, men ikke kriminel handling
 - 3 Bare noget der sker

79. **Har du anmeldt hændelsen til politiet?**
- 1 Ja
 - 2 Nej, men politiet fik at vide om det på anden måde
 - 3 Nej

De næste spørgsmål handler om trusler

80. **Hvor mange gange har du været udsat for trusler i de sidste 12 måneder?**

_____ gange

81. **Sidste gang du blev udsat for trusler indenfor de sidste 12 måneder, var der da tale om trusler om voldtægt eller seksuelle overgreb?**

- 1 Nej
- 2 Ja
- 3 Ønsker ikke at svare

82. **Sidste gang du blev udsat for trusler, blev du da truet med våben eller redskaber?**

- 1 Nej
- 2 Ja, skydevåben
- 3 Ja, kniv
- 4 Ja, slagvåben (køller, jernstænger m.m.)
- 5 Ja, andre våben (flasker, sten m.m.)

83. **Oplevede du at det du blev udsat for skyldtes din seksuelle orientering eller transkønnethed? Med seksuel orientering mener vi, at man udsættes fordi man er homoseksuel eller biseksuel eller fordi gerningsmanden tror, at man er det. Sæt kryds på hver linie.**

	Ja, helt sikkert 1	Ja, måske 2	Nej 3	Ved ikke 4	Ikke relevant 5
a) Seksuel orientering	☐	☐	☐	☐	☐
b) Transkønnethed	☐	☐	☐	☐	☐

84. **Alt taget i betragtning, hvor alvorlig var denne hændelse for dig, da du blev udsat for den? Var den:**

- 1 Meget alvorlig
- 2 Ret alvorlig
- 3 Ikke særlig alvorlig

- 85. Synes du hændelsen var?**
 1 En kriminel handling
 2 En forkert, men ikke kriminel handling
 3 Bare noget der sker
- 86. Har du anmeldt hændelsen til politiet?**
 1 Ja
 2 Nej, men politiet fik at vide om det på anden måde
 3 Nej
- 87. Var du sammen med andre, da du blev udsat for trusler?**
 1 Nej, jeg var alene
 2 Sammen med 1 person
 3 Sammen med 2 personer
 4 Sammen med 3 personer
 5 Sammen med 4 personer
 6 Sammen med 5 personer eller flere
- 88. Blev dem, du var sammen med, også udsat for trusler?**
 1 Ja, alle
 2 Ja, nogen men ikke alle
 3 Nej, kun mig

Det næste spørgsmål handler om diskrimination

- 89. Har du inden for de sidste 12 måneder, følt dig diskrimineret pga. din seksuelle orientering, transkønnethed eller andre grunde?**

Sæt kryds på hver linje.

		Ja – jeg blev det på grund af:			
		Nej	Min seksuelle orientering	Min transkønnethed	Andre grunde
		2	3	4	5
a)	I dit boligkvarter	☐	☐	☐	☐
b)	På gaden eller offentlige steder	☐	☐	☐	☐
c)	I butikker	☐	☐	☐	☐
d)	På arbejdspladser	☐	☐	☐	☐
e)	På uddannelsessteder	☐	☐	☐	☐
g)	I offentlige transportmidler	☐	☐	☐	☐
h)	På restaurationer o.l.	☐	☐	☐	☐
i)	Ved jobsøgning	☐	☐	☐	☐
j)	I nattelivet/diskoteker	☐	☐	☐	☐
k)	På offentlige kontorer	☐	☐	☐	☐
l)	Hos læge eller på hospital	☐	☐	☐	☐
m)	Hos politi eller domstole	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om dit seksualliv

90. **Hvilken beskrivelse passer bedst på dine seksuelle partnere, efter du fyldte 15 år?**

Kun et kryds

- 1 Kun personer af det modsatte køn
- 2 Mest personer af det modsatte køn
- 3 Nogenlunde lige ofte begge køn
- 4 Mest personer af mit eget køn
- 5 Kun personer af mit eget køn
- 6 Har aldrig haft en seksualpartner
- 7 Ønsker ikke at svare

91. **Har du inden for det seneste år oplevet manglende eller nedsat lyst til sex?**

- 1 Ja, hele tiden
- 2 Ja, ofte
- 3 Ja, ind imellem
- 4 Ja, men sjældent
- 5 Nej, aldrig ***gå videre til spørgsmål 92***
- 6 Ønsker ikke at svare ***gå videre til spørgsmål 92***

91 a). Har den manglende eller nedsatte lyst til sex været et problem for dig?

- 1 Ja
- 2 Nej

92. **Hvor ofte inden for det seneste år har du haft seksuelt samvær?**

Seksuelt samvær kan defineres som en handling der udføres mellem to eller flere personer, hvor krop og berøring er til stede, og hvor du blev seksuelt ophidset og/eller fik orgasme/udløsning.

- 1 Hver dag
- 2 3-6 gange om ugen
- 3 1-2 gange om ugen
- 4 1-3 gange om måneden
- 5 Mindre end 1 gang om måneden
- 6 Slet ikke det seneste år
- 7 Ved ikke
- 8 Ønsker ikke at svare

93. **I hvor høj grad har du inden for det seneste år fået dækket dine seksuelle behov?**

- 1 Fuldstændigt
- 2 Næsten fuldstændigt
- 3 Delvist
- 4 Lidt
- 5 Slet ikke
- 6 Har ikke haft seksuelle behov inden for det seneste år
- 7 Ved ikke
- 8 Ønsker ikke at svare

94. **Har du nogensinde:**

Sæt et kryds på hver linje!

	Ja 1	Nej 2	Ønsker ikke at svare 3
a) Solgt seksuelle ydelser	☐	☐	☐
b) Købt seksuelle ydelser	☐	☐	☐

Forældreskab

De næste spørgsmål handler om det at være forældre.

95. **Har du børn?**

Flere svar kan angives

- 1 Ja
- 2 Nej, pga. lovgivning (f.eks. ingen adgang til adoption, donoranonymitet, manglende forældreskab) **gå til spørgsmål 102**
- 2 Nej, jeg er ikke interesseret i at få børn **gå til spørgsmål 102**
- 2 Nej, det er ikke aktuelt lige nu **gå til spørgsmål 102**
- 2 Nej, pga. infertilitet **gå til spørgsmål 102**
- 2 Nej, pga. andre sundhedsmæssige årsager **gå til spørgsmål 102**
- 2 Nej, er ikke blevet enig om familieform (f.eks. 2, 3 eller 4 forældre, eller kendt/ukendt sæddonor) **gå til spørgsmål 102**
- 2 Nej, har ikke fundet en at stifte familie med (f.eks. manglende far eller manglende mor) **gå til spørgsmål 102**
- 2 Nej, anden anledning **gå til spørgsmål 102**

96. Hvordan har du fået dit barn/børn?

Flere svar kan angives

- 1 Samleje
- 1 Hjemmeinsemination
- 1 IVF / kunstig befrugtning
- 1 Insemination klinik, ukendt donor
- 1 Insemination klinik, kendt donor
- 1 Kendt far, men ikke partner
- 1 Kendt mor, men ikke partner
- 1 Adopteret
- 1 Stedbarnsadopteret partners barn/børn
- 1 Anden måde
- 1 Ønsker ikke at svare

97. Deler du forældreansvar og opdragelsesfunktion med nogen?

- 1 Nej
- 2 Ja

98. Hvilken forældrerolle har du?

Flere svar kan angives.

- 1 Biologisk / genetisk
- 1 Social (er aktiv del af barnets liv)
- 1 Juridisk (forældremyndighed)

99. Er det vigtigt for dig, at det andet køn er en aktiv rollemodel i dit barns liv?

- 1 Nej
- 2 Ja
- 3 Ved ikke

100. Er du blevet diskrimineret eller mobbet i forbindelse med, at du er homoseksuel, biseksuel og / eller transkønnet forælder?

Flere svar kan angives

- 1 Nej
- 2 Ja, af myndigheder
- 2 Ja, af pædagoger /lærere
- 2 Ja, af sundhedspersonale
- 2 Ja, af familie
- 2 Ja, andre forældre
- 2 Ja, af andre personer

101. Er dit barn blevet diskrimineret eller mobbet pga. din seksuelle orientering og / eller transkønnethed?

Flere svar kan angives

- 1 Nej
- 2 Ja, af myndigheder

- 2 Ja, af pædagoger /lærere
- 2 Ja, af sundhedspersonale
- 2 Ja, af familie
- 2 Ja, andre forældre
- 2 Ja, af andre personer

102. Omgås du homoseksuelle, biseksuelle og transkønnede familier?

"Omgås" skal forstås som familier, du ses med i din fritid.

- 1 Nej
- 2 Ja
- 3 Ved ikke

Baggrundsspørgsmål

103. Hvilket køn føler du dig mest som?

- 1 Mand
- 2 Kvinde
- 3 Midt mellem
- 4 Både og
- 5 Usikker / ved ikke
- 6 Anden. Hvad? _____

104. Hvilket biologisk køn blev du født med?

- 1 Dreng
- 2 Pige
- 3 Intet køn
- 4 Ønsker ikke svare

105. Hvilket år er du født?

År _____

106. Hvad er din erhvervsmæssige stilling?

Kun et kryds

- 1 Beskæftiget
- 2 Beskæftiget i støtte (revalidering, aktivering, fleksjob, løntilskudsjob)
- 3 Studerende, lærling, elev
- 4 Arbejdsløs, hjemmegående
- 5 Folkepensionist
- 6 Førtidspensionist
- 7 Andet

107. Hvad er din længste uddannelse?

Hvis du studerer, sæt kryds i den uddannelse du tager nu.

Sæt kun et kryds.

- 1 Ingen uddannelse
- 2 Kort uddannelse, op til 10 klasse.
- 3 Erhvervsuddannelse, HG, EFG, mesterlære mm.
- 4 Kort videregående uddannelse, under 3 år
- 5 Mellemlang videregående uddannelse, 3-4 år
- 6 Lang videregående uddannelse, mindst 5 år
- 7 Anden
- 8 Ønsker ikke svare

108. Hvad er din/dine forældres længste uddannelse?

Spørgsmålet hentyder til den/de forældre, du er vokset op med. Hvis du er vokset op med to eller flere forældre, vælg den person der har den længste uddannelse.

- 1 Folkeskole (op til og med 10 klasse og realeksamen)
- 2 Studentereksamen, HF, HH, HTX mm.
- 3 Erhvervsuddannelse, HG, EFG, mesterlære mm.
- 4 Videregående uddannelse (2-4 års varighed)
- 5 Lang videregående uddannelse (min. 5 års varighed)
- 6 Anden uddannelse
- 7 Ved ikke

109. Hvor mange personer bor der i din husstand?

a) voksne på 16 år eller derover bor der i denne husstand? _____

b) børn på 15 år eller derunder bor der i denne husstand? _____

110. Hvad er husstandens samlede indkomst, før skat, per år?

- 1 Under 100.000 kr.
- 2 100.000-199.999 kr.
- 3 200.000-299.999 kr.
- 4 300.001-399.999 kr.
- 5 400.001-499.999 kr.
- 6 500.001-599.999 kr.
- 7 600.000 kr. og derover

111. Hvor ofte er det sket, at du inden for det sidste år har haft svært ved at betale dine regninger?

- 1 Hver måned
- 2 Ca. halvdelen af årets måneder
- 3 Nogle få måneder
- 4 Aldrig
- 5 Ved ikke

112. Hvor er du født?

- 1 I Danmark ***gå til spørgsmål 114***
- 2 I andet europæisk land
- 3 I Mellem Østen
- 4 I Asien
- 5 I Afrika
- 6 I Nord Amerika
- 7 I Syd Amerika
- 8 Andet sted
- 9 Ønsker ikke svare

113. Hvor gammel var du da du kom til Danmark?

_____ år

114. Oplever du dig selv som dansker?

- 1 Ja
- 2 Nej, som: _____

115. Er din/dine forældre født i Danmark?

- 1 Ja, begge
- 2 Nej, kun den ene af forældre
- 3 Nej, ingen af forældrene

116. Hvilken by eller samfund tilbragte du størstedelen af din opvækst i?

- 1 Københavnsområdet
- 2 Århus, Odense, Ålborg
- 3 Stor by (mere end 30.000 indbyggere)
- 4 Mellemstor by (5000 – 30.000 indbyggere)
- 5 Lille by (under 5000 indbyggere)
- 6 På landet
- 7 Udenlands

117. Hvilket postnummer bor du i?

- 1 Bor ikke i Danmark

118. Er du i øjeblikket i et længerevarende forhold?

Med længerevarende menes et forhold som har varet mere end 3 måneder.

- 1 Nej
- 2 Ja
- 3 Ønsker ikke svare

119. Hvad er din ægteskabelige stilling rent juridisk?

Kun et svar.

- 1 Ugift
- 2 Registreret partnerskab, **gå til spørgsmål 121**
- 3 Gift, **gå til spørgsmål 121**
- 4 Separeret (efter partnerskab eller ægteskab)
- 5 Skilt (efter partnerskab eller ægteskab)
- 6 Enke / Enkemand (efter partnerskab eller ægteskab)

120. Er du fast samlevende i papirløst samliv?

- 1 Ja
- 2 Nej

121. Hvem bor du med?

d.v.s. bor du sammen med størstedelen af ugen.

Kun et svar.

- 1 Ingen
- 2 Partner
- 3 Partner og børn
- 4 Forældre/Søskende
- 5 Andre voksne og evt. børn
- 6 Børn

122. Hvilken slags bolig bor du i?

- 1 Ejer / Andelslejlighed
- 2 Lejelejlighed
- 3 Rækkehus
- 4 Parcelhus / villa
- 5 Beskyttet bolig
- 6 Institution
- 7 Gård
- 8 Andet

123. Er du seksuelt eller kønspolitisk aktiv?

Flere svar kan angives

- 1 Nej
- 2 Ja i LBL
- 3 Ja i Trans-Danmark
- 4 Ja i anden homo, bi, transgruppe
- 5 Ja i feministisk gruppe
- 6 Ja, andet.

124. Vil du på et senere tidspunkt være interesseret i at deltage i et interview, for at uddybe dine svar? Hvis Ja, skriv din e-mail eller postadresse efter "ja".

- 1 Nej
- 2 Ja,

adresse: _____

**TAK FORDI DU TOG DIG TID TIL AT DELTAGE I
UNDERSØGELSEN!**

Nedenunder er du velkommen til at skrive, hvad du synes, der mangler i undersøgelsen

Fokusgruppeanalyse

Metode

For at sikre os, at de ældre HBT-personer over 60 år blev hørt i undersøgelsen, brugte vi fokusgruppemetoden til at komme i direkte tale med disse personer. Vi mente, at de ældre ikke har lige så stor tilgang til internettet som de yngre HBT-personer har.

Der blev sendt invitationer ud til forskellige grupper og netværk for at rekruttere interviewpersoner til undersøgelsen. Det var desværre svært at få deltagere til at melde sig, men det lykkedes at få tre deltagere til hver fokusgruppe. Tre deltagere pr. gruppe er et lavt antal for en fokusgruppe, men samtalerne opfattede vi som meget givende for både undersøgelsen og for interviewpersonerne selv, som delte hinandens historier. Det lille antal af mennesker i grupperne gjorde, at diskussionerne omkring temaer nogen gange gik lidt tabt. Interviewene lignede til tider enkeltinterview på den måde, at de gav hinanden meget tid og plads til at udfolde historier om deres eget liv.

Metodekritik

Invitationerne til de forskellige grupper blev alle sendt ud til de forskellige gruppers mailinglister, hvilket gjorde, at vi fik fat i personer, der havde tilgang til computer. For at have understøttet undersøgelsen på en bedre måde, havde det metodisk været bedre at ringe eller tage personlig kontakt til grupperne for at oprette en kontakt som var fri for e-mail og computer.

Det var oprindeligt tænkt sådan, at der skulle laves fem forskellige fokusgrupper. En for bøsser, en for lesbiske, en for biseksuelle kvinder, en for biseksuelle mænd og en for transkønnede. Det var desværre ikke muligt at opretholde de biseksuelle grupper, da der kun var en person tilmeldt i hver biseksuel kategori. Derfor slog vi de biseksuelle kvinder sammen med de lesbiske, og de biseksuelle mænd sammen med bøsserne. Vi var opmærksomme på, at de biseksuelle fik deres plads i grupperne, da tidligere undersøgelser har vist, at biseksuelle nogen gange oplever fordomme og diskrimination fra homoseksuelle personer. Vi oplevede dog ikke, at det var et problem for de biseksuelle i denne situation, da de begge talte om deres biseksualitet og om problemer, der kan opstå ved denne identitet.

Grunden til, at der ikke meldte sig nogen ældre biseksuelle til undersøgelsen kan være, at der faktisk ikke findes så mange ældre personer, der kalder sig selv for biseksuelle. De er heller ikke organiserede i lige så stor udstrækning som de homoseksuelle eller de transkønnede er.

Forskellen på de homoseksuelle grupper er, at de i de homoseksuelle grupper deler grupperne op i yngre og ældre grupper, hvor de i den eneste bisek-

suelle gruppe, som er organiseret under Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske, er en god blanding af både yngre og ældre på en gang.

De personer, der deltog i den transkønnede gruppe, var alle sammen Mand til Kvinde. Der er derfor ikke repræsenteret Kvinde til Mand transkønnede i fokusgruppeundersøgelsen. Fokusgruppen kan derfor kun udtale sig om, hvordan ældre Mand til Kvinde transkønnede har det i dag.

Beskrivelse af de tre grupper

Nedenfor følger en beskrivelse af gruppernes sammensætning og deres svar på de temaer, som fokusgrupperne diskuterede.

De homoseksuelle og biseksuelle kvinder

De var alle tre i 60 års alderen og boede i København, og havde alle en form for kontakt til den homoseksuelle eller biseksuelle bevægelse, hvilket var vigtigt for dem alle tre. Alle havde haft en fortid som heteroseksuelle, hvor de i 30 års alderen begyndte at identificere sig som lesbiske. Den biseksuelle kvinde mødte nogle år senere en mand, hvorefter hun begyndte at identificere sig selv som biseksuel. To af kvinderne er singler, og den tredje har levet i parforhold i ti år. Alle tre kvinder har børn.

Stemningen var god omkring bordet under interviewet. Det var ikke en fokusgruppe, hvor de deltagende talte i munden på hinanden, de lod i stedet hinanden tale ud uden at afbryde hinanden. På visse tidspunkter under interviewet var der en oplevelse af at lave tre forskellige enkeltinterview i stedet for et fokusgruppeinterview. De kommenterede ikke så meget på hinandens historier, men lyttede mest til hinanden.

Livet som ældre

De talte om, at der falder mere ro på, når de bliver ældre. De behøvede ikke være over det hele længere. Der var forskel på den kvinde, der var i fast parforhold, og de to singlekvinder i forhold til udadvendthed. Kvinden, der var i forhold, gik ikke så meget ud til fester og arrangementer som singlekvinderne. Kvinderne, som stadig tog til fester og arrangementer, havde dog en følelse af at blive skubbet ud, da udestederne er mest for de unge, og der i det hele taget ikke er så mange steder for lesbiske og biseksuelle kvinder at komme. De talte om, at man som ældre bliver usynlig og overset på de homoseksuelle steder. Nogen følte sig begrænset af det lesbiske miljø, fordi det er for lille, men alligevel er der også et fællesskab at hente i miljøet, som de ikke vil gå glip af.

Ved spørgsmål om, hvad der sker, når man bliver ældre og syg, kan disse tanker om fremtiden godt skabe lidt utryghed. Kvinden, som har en partner, har aftalt, at de skal hjælpe hinanden så langt hen ad vejen, som det er mu-

ligt. De andre taler om lesbisk plejehjem som en mulig fremtidsdrøm. De taler om det at leve kollektivt:

”Det er en praktisk løsning, at man så måske kunne tage sig lidt af hinanden, hvis en bliver syg, så er der en anden, der kan hjælpe, og forhåbentlig kunne det være omvendt en anden gang.”

Sundhed

Ingen af kvinderne har oplevet direkte negative oplevelser ved kontakten til sundhedsvæsenet. Den biseksuelle kvinde mener ikke, at den seksuelle orientering nogensinde er kommet på tale. En af de lesbiske kvinder mener at have set forskellige ansigtsreaktioner ved åbenhed, men mener også, at det må de personer selv om. Det virker derfor ikke til, at der er nogen negative oplevelser, og selvom der laves ansigter, er det ikke noget, som går dem på:

”Nogle gange, hvor man kan se det på nogens ansigter, så har jeg tænkt, nå men det må de om, og de kan da lige komme an.”

Åbenhed

De to lesbiske kvinder er sådan set altid åbne om deres seksualitet, men de mener, at det med at ”springe ud” ikke er noget, man kun gør en gang, men noget der foregår hver dag, som de siger:

”Det der med at springe ud er jo ikke noget man gør en gang, det er noget man gør dagligt. Hos tandlæge, hos damefrisøren, hele tiden.”

Den biseksuelle kvinde finder det til gengæld svært at være åben om det på sin arbejdsplads som lærer på en skole. Hun mener, at ordet biseksualitet kædes sammen med vild sex, hvilket hun ikke føler sig tryk ved. Hun siger:

”I forhold til mit arbejde kan jeg ikke være åben, ikke i forhold til børnenes forældre. Og det har måske at gøre med, at ordet biseksuel klinger for nogen som nogen, der bare er vilde efter sex. Sådan har jeg kunnet opleve, at nogen har kunnet opfatte det. Jeg er bange for, hvordan det vil virke. Der, hvor det måske har kunnet genere mig, det har været til personalefester, hvor det er en selvfølge at man skal komme, og hvor jeg måske ikke altid har følt mig godt tilpas, og ikke har følt, at jeg kunne danse med en kvinde uden, at der blev set skævt til mig.”

Vold og trusler

En af de lesbiske kvinder har haft en voldelig kvindekæreste. To af dem taler om, at de har oplevet truende adfærd:

”Jeg kan huske, at jeg har oplevet flere gange, hvor jeg har siddet med en kvinde på café, at der så kommer en mand ind og nærmest kiler sig ind og siger: - I skal vel ikke sidde helt alene i to. Og det kan være meget svært at slippe af med ham, specielt hvis han har fået noget at drikke.”

En af kvinderne mener, at man før i tiden ikke turde holde hinanden i hånden, fordi man kunne blive lovet bank på gaden. Men de er næsten alle tre enige, om at de ikke er lige så udsatte nu, da de er blevet ældre, og at alderen på den måde kan gøre en forskel for udsathedsriskoen:

”Jeg tror, man er mere i en risikogruppe, når man er 20 og er et sexobjekt. Vi har jo mistet lidt af vores markedsværdi.”

”Ja alderen kan være en fordel. Nu skal man i stedet for holde hårdt fast i sin taske.”

Sociale relationer

De deltager i forskellige netværk fx L+ som er for lesbiske over 40, eller bigruppen, hvor der er god spredning i alderen og både mænd og kvinder. En af de lesbiske kvinder udtrykte, at hun faktisk kun havde lesbiske og kvindelige veninder. Den anden lesbiske kvinde mente dog modsat, at hun kun havde heteroseksuelle venner, hvor den biseksuelle kvinde havde homoseksuelle og biseksuelle venner af blandet køn.

Arbejdsliv

En er sygemeldt pga. stress, hun arbejder som lærer, en arbejder som familierapeut, og den sidste er freelance journalist, men arbejder kun deltid.

Familie

To af kvinderne har ikke så meget familie udover deres børn, de er også begge to singlekvinder. Den tredje har en lille kerne af familiemedlemmer, som hun tit ser. Hun har en fast partner. Ellers består netværket meget af venner hos dem alle tre.

Fremtid

De synes, at folks holdninger til homoseksualitet godt kunne forbedres. Man skal kunne vise, hvem man er.

De homoseksuelle og biseksuelle mænd

De var alle tre i 60 års alderen og levede i faste registrerede parforhold. Ingen af dem havde børn, og de boede alle tre i København. To af dem havde kontakt til det homoseksuelle eller biseksuelle miljø, og den tredje havde ingen kontakt til homoseksuelle organiseringer. De sprang alle tre ud som bøsser i en relativ tidlig alder – ved 20 års alderen. Den biseksuelle mand har tidligere kaldt sig selv bøsse, men har nu i de senere år, for ca. 5 år siden, begyndt at definere sig selv som biseksuel.

Stemningen omkring bordet var også her god, og de var i forhold til de homoseksuelle og biseksuelle kvinder mere aktive i hinandens historier og spurgte ind og kommenterede hinanden.

Livet som ældre

I forhold til alderdom og sygdom oplevede de det som en stor ulempe, at de ikke havde børn som en del af deres nære familie, når de bliver ældre. De mente, at de gik glip af muligheden for at have børn, som kunne være der og støtte dem, når de bliver ældre:

”Det er den eneste rigtige ulempe ved det, at jeg ikke har nogen børn, det savner jeg virkelig, og det har noget at gøre med det netværk, vi ikke har.”

I stedet for den tætte eller nære biologiske familie bruger de deres venner som en familie. Men de mente, at homoseksuelle mænd nok havde en tendens til at føle sig mere ensomme, når de bliver ældre, på grund af, at der tit ikke er så mange børn med i deres nære familie.

I stedet for at tale om alternative plejehjem som de homoseksuelle og de biseksuelle kvinder gjorde, talte de i stedet for om regnbuegravpladser. Regnbuegravpladser er gravpladser særligt til homoseksuelle. En af de interviewede synes, at det var en spændende tanke, som han ville overveje for sig selv, men de to andre udtrykte, at de hellere ville ligge begravet med deres biologiske familie, hvilket var vigtigt for dem.

I forhold til hvordan det er at være ældre homoseksuel mand, så mener de i modsætning til de homoseksuelle og biseksuelle kvinder ikke, at man bliver skubbet ud af miljøet eller bliver usynlig. De mente i stedet for, at de selv trak sig væk, fordi de ikke havde lyst til at høre moderne musik og gå på værtshus.

Sundhed

Ingen af dem har oplevet dårlige oplevelser i forbindelse med sygehusvæsenet. De bliver behandlet som alle andre. Rent helbredsmæssigt er der en af dem, som har et dårligt hjerte og har fået indopereret en pacemaker. De andre havde ikke nogle skavanker, som de talte om.

Den biseksuelles mand har haft alzheimer i 6 år. Hans sygdom begynder at blive så slem nu, at han er nødt til at overveje at flytte sin mand til et plejehjem. I dag kommer der hjemmehjælpere hjem til dem for at pleje manden. Her kunne der i starten være nogle misforståelser om, hvordan deres livssituation så ud:

”Nu har vi fx et stykke tid haft hjemmehjælp til at give John medicin tre gange om dagen – så var der da to af dem, der sagde: - Jeg bliver lige, til din far har fået medicin. Så sagde jeg: - Det er sgu ikke min far, det er min mand. Nå ja. Det må de da selv om, så siger de undskyld.”

At plejepersonalet tager fejl af familiesituationen er ikke noget, der lader til at genere interviewpersonen. Ligesom den lesbiske kvinde også tidligere

sagde, ”det må de selv om”, bruger denne mand også dette udtryk på denne måde. Det kan være en måde at distancere sig til kommentarer, der kommer udefra. På denne måde lader man ikke kommentarer komme for tæt på, og placerer i stedet ansvaret hos de andre personer.

Åbenhed

De tre mænd, vi talte med, har fra 20 års alderen været meget åbne om deres seksuelle orientering. Både blandt familie og på arbejdsplads. En af dem mente dog, at det var meget tydeligt at se på ham, at han er bøsse, så han havde aldrig gjort sig de store overvejelser om at fortælle det til andre, fordi det var så åbenlyst.

En af dem har været så åben om sin homoseksualitet i en periode af sit liv, at det var det første han præsenterede sig med, når han hilste på nye mennesker. Den samme mand har dog ikke følt, at han har kunnet være åben om sin biseksualitet, som han identificerer sig med i dag. Hans partner ved det ikke og kommer heller ikke til at få det at vide, fordi han nu er for syg. Han fortæller om de overvejelser, han en gang havde, vedrørende åbenhed over for sin mand:

”Jeg tænkte nej, det kan han nok ikke rigtig rumme. Det har vi vel altid nogen meninger om, at det kan andre folk ikke rumme – vores seksualitet.”

De oplever en anden slags åbenhed i dag over for homoseksuelle. En af mændene taler om, hvordan han før i tiden ikke blev vist frem af sin partner, der er præst, fordi han var bange for, hvad andre ville synes om det. I dag er han med alle vegne og bliver præsenteret som hans mand.

Vold og trusler

I forhold til vold og trusler er det ikke noget, de har oplevet i stor stil. En af dem har, da han var ung, følt sig truet og bange et par gange. Han siger:

”Jeg følte mig bange et par gange, men ellers tænkte jeg ikke over det. Nu når man er blevet gammel, så er man jo bange for alle de unge mennesker, der går hylende gennem gaden.”

De talte også om parker som et sted, hvor der kunne ske voldeligheder. En af mændene udtrykte utryghed ved at komme i H.C. Ørstedsparken for at møde andre mænd:

”Jeg tør heller ikke komme der (i H.C. Ørstedsparken). Jeg kommer der måske en gang om året en sommermorgen meget tidligt, men jeg har det ikke godt med det.”

Sociale relationer

En af dem er slet ikke aktiv inden for det homoseksuelle miljø, hvor de to andre er aktive på forskellige måder. En af dem har mest heteroseksuelle venner.

Arbejdsliv

De er alle tre pensionerede på dette tidspunkt, men har alle sammen haft godt arbejde tidligere.

Familie

De har alle tre faste partnere, og to af dem definerer forholdet som et ”åbent forhold” i den forstand, at de kan have andre seksuelle partnere.

En af dem kalder sin situation som værende et ”mainstream liv”. Han mener, at hans liv ikke skiller sig meget ud fra mængden, hvilket han opfatter som en dårlig ting i sit liv. Han siger:

”Min partner og jeg lever et mainstream liv, så vidt det nu er muligt for to mænd. Det forbavser nok folk en del, når de lærer os at kende og kommer på besøg hos os første gang. Og jeg undrer mig faktisk også over det selv. Det er på en måde, som om vi forsøger at leve et liv, som om vi ikke er homoseksuelle og anderledes end resten af befolkningen. Og det er vi jo - så derfor er det mærkeligt, at vi ikke lever et anderledes liv.”

Fremtid

De talte ligesom kvinderne om behovet for ændring af holdninger i samfundet. De synes, at der i dag flourerer meget egoisme i samfundet, som gør, at folk kun tænker på sig selv.

De transkønnede

Aldersfordelingen var mere spredt blandt de transkønnede. De var 58, 60 og 70 år. To af dem bor i Københavnsområdet, og den tredje bor i en lille by i Nordjylland. Ingen af dem har en fast partner, men de har alle tre børn fra tidligere ægteskaber. De har tre forskellige former for transkønnethed. Den ene er transvestit og er ikke åben om dette over for sin familie og venner. Den anden er åbent transseksuel, men uden kønsskifteoperation, og den tredje er i behandling med kønshormoner og i behandling for at få en kønsskifteoperation. Hun er endnu kun halvt åben om sin transkønnethed. De er alle tre Mand til Kvinde transpersoner.

Interviewet blev oplevet som meget behageligt. De var gode til at give hinanden plads, men også til at kommentere hinanden, når de havde brug for det.

Livet som ældre

De mener ikke, at det er noget problem at færdes ude som transkønnet, men taler i stedet om, at det er det at være åben om sig selv, der er det store problem. Det store problem ligger mest i at fortælle sin arbejdsplads og de nære og kære om det.

I forhold til tanker om at blive ældre og sygdom var det mest den ældste af dem (70 år), som havde tænkt over det, da hun selv allerede havde haft nogle skavanker. Hun mente, at hun havde nogle gode naboer, som hun kunne ringe til, hvis der skete noget, men udtrykte også, at hun ville blive i sit eget hjem så længe som muligt.

Personen, som levede skjult som transvestit, mente, at hvis hun kom på plejehjem, ville hun lægge transvestismen bag sig. Hvis hun i stedet for kunne bo hjemme med hjemmehjælper nogle dage om ugen, ville hun anskaffe sig et skab med nøgle, så hjemmehjælpen ikke kunne finde hendes omklædningstøj:

”Når først jeg sidder på et plejehjem og skal have hjælp til både at gå på toilettet og skal gå med bleer eller et eller andet, ja men så er det ikke nødvendigt. Så vil jeg nøjes med at leve med minderne i mit indre. Hvis det bliver nødvendigt i mit eget hjem med hjemmehjælper, så er hjemmehjælp jo reduceret til en gang om ugen, så bliver der et skab der er aflåst, hvor en hjemmehjælper ikke kan komme ind, og så lever jeg videre.”

Sundhed

De har alle sammen kun personligt oplevet god modtagelse ved kontakt til sundhedsvæsenet:

”Jeg havde en gang en meget skæg oplevelse, hvor jeg blev kaldt ind til en ultralydsscanning, og det var en dame, hun behandlede mig så fint, og da hun var færdig, så sagde hun: - ja det var jo flot JY, du kan rejse dig som en fri kvinde. Og hun har da udmærket godt vidst det, fordi hun har stået og raget her inde i kanten af parykken. og hun har også set cpr-nummeret.”

Kvinden, som er i behandling på sexologisk klinik, har haft meget kontakt til sundhedsvæsenet på det sidste, og fortæller positivt om det på denne måde:

”Jeg startede jo det hele ved at gå til egen læge og fik en utrolig følsom og forstående modtagelse af ham. Han har været meget positiv. Han indrømmede med det samme, at han vidste meget lidt om problemstillingerne.”

Åbenhed

En af kvinderne er helt åben om sin transkønnethed. Hun er pensioneret, men har fortalt det efter, hun stoppede på sin gamle arbejdsplads. Hun har ikke nogen problemer med det at være åben, og er blevet godt modtaget af dem, hun møder.

Den anden kvinde er i gang med et forløb på sexologisk klinik, hvor målet er, at hun skal have en kønsskifteoperation. Hun har fortalt sine børn og sin mor, far og søskende det. Men har endnu ikke fortalt sit arbejde om det. Hun går og samler mod til, at dagen skal komme, da hun har lyst til at fortælle det og vise sig frem for alle i hendes omgivelser:

”Jeg går i de her overvejelser netop med problemstillingen om, hvad det er der sker, når man fortæller kolleger, chef og fagforening... Og det er nogle svære og tunge overvejelser. Og det skyldes især det der, at man ved, at der er nogen, der vil reagere negativt pga. de fordomme, der må være.”

Den sidste kvinde er transvestit og lever skjult over for familie, børn og venner. Hun har dog gennem internettet fået sig et netværk med andre transkønnede, og blandt dem er hun åben om sig selv. De har nogle gange taget på tur sammen i Europa, og har der været åben om deres transkønnethed. Hun oplever dog selv, at hun lever i to verdener:

”Jeg har truffet valget ikke at fortælle det. Dels af usikkerhed for reaktionerne, selvom jeg tror, de vil tage det ganske pænt. Men den der lille nagende tvivl om, hvordan de ville tage det,... Det har selvfølgelig også en vis personlig omkostning, at en relativ stor del af mit liv holder jeg skjult for dem, som jeg ellers har det godt sammen med og snakker med om alt. Og det er da ubehageligt, at der er en så stor del af mit liv, som jeg ikke kan dele med dem.”

Vold, trusler og diskrimination

Det er ikke nogen af dem, der har oplevet vold, trusler eller diskrimination. Men de taler alle om, at det er unødvendigt at opsøge problemerne. Derfor undgår de værtshus og diskoteker. Nu er der ikke nogen af dem, der har så meget brug for at gå på værtshus eller diskoteker, så de føler ikke, at det er noget, som de mangler at kunne gøre.

Der er en af dem, som undgår folkebiblioteket, da hun har oplevet, at de unge, der arbejder der, kigger underligt pga., at hendes cpr-nummer er forkert på sygesikringskortet:

”Der skal jeg altid op med mit cpr-nummer for at låne en bog. Og de der unge mennesker, de kigger. Her kommer en dame, og det ender på et nital.”

Sociale relationer

De kender alle tre andre transkønnede og har tilknytning til forskellige transkønnede netværk. Transvestitten har et meget opdelt socialt netværk, hvor hun er mand i det ene og kvinde i det andet. Hun fortæller, at der er stor udskiftning i transmiljøet, da de personer, der har gennemgået en køns-skifteoperation, ofte vælger at fjerne sig fra andre transkønnede personer. Hun siger om dette:

”Man kan vel sige, at jeg er lidt forundret over dem, der gennem en årrække har nydt godt socialt og psykisk af det netværk, der findes, at, når de så selv ikke har behov for det netværk mere, at de så ikke har så meget tilovers for netværket og de mennesker, at de kan bibeholde lidt kontakt og bidrage med den viden og erfaring, som de har, det kan jeg være lidt ærgerlig over.”

En af de transkønnede har ikke så stort socialt netværk endnu, men arbejder på at bygge det op. Hun har mest sin familie, men ikke nogen private venner.

Arbejdsliv

To af de transkønnede er nu pensionerede, den ene har tidligere arbejdet inden for justitsvæsenet, og den anden har været direktør for et museum. Personen, der stadig arbejder, arbejder i en stor virksomhed, og er ikke åben om sin transkønnethed endnu. Ingen af dem har været åbne om deres transkønnethed.

Familie

Ingen af dem har en partner lige nu, men de har alle sammen været gift tidligere og har børn.

Fremtiden

De går alle ind for, at der i personnummeret ikke skal kunne ses, om man er mand eller kvinde. De oplever det som begrænsende. De vil have almindelig oplysning om transkønnethed. I forhold til pleje, synes de, at man kunne uddanne plejepersonalet i, hvad det betyder at være transseksuel.

Sammenligning og sammenfatning

Overordnet set synes jeg, at alle tre grupper havde det generelt godt. De havde ikke nogen oplevelser af vold eller diskrimination, og følte sig også generelt set godt behandlet af sundhedsvæsen og resten af samfundet. Ens for alle grupper var en forståelse af, at det at blive ældre hang sammen med at være mindre udsat pga. en større grad af usynlighed i det offentlige liv. De talte om, at alderen gjorde, at de ikke bevægede sig ud på offentlige steder, hvor fx vold og trusler kunne forekomme. Her nævnte de diskoteker, barer, parker mv.

At blive ældre

Alle havde forskellige oplevelser af det at blive ældre. Nogen havde slet ikke tænkt tanker om det at blive ældre, og hvad der muligvis ville ske på de ældre dage, hvor andre havde gjort sig specifikke overvejelser om det. De lesbiske talte om homoseksuelle og biseksuelle plejehjem, hvor bøsserne og transerne talte mere om oplysning. Bøsserne talte mere om selve døden og ensomheden ved at være gammel, som måske ramte dem hårdere pga. mangel på børn i deres familier, som kunne passe på dem, når de blev ældre.

Sociale relationer

De havde ikke så meget familie tilbage. De lesbiske og transpersonerne havde alle børn, som de så, men bøsserne havde ingen børn, hvilket måske

gjorde, at deres nærmeste familie bestod lidt mere af venner end biologisk familie.

Åbenhed

Både bøsserne og de lesbiske havde været meget åbne om deres seksualitet. De biseksuelle havde tendens til ikke at være lige så åbne på arbejdspladsen eller over for partneren. Det var noget, som mentes, kunne opfattes forkert eller kunne såre partneren. De transkønnede var dem, der var mindst åbne af grupperne. Det havde generelt set taget længere tid for dem at være åbne om det. Først ved 50-60 års alderen var der nogen, der havde valgt at være åbne. Der var dog en, som slet ikke var åben, og som levede et dobbeltliv. Transkønnethed regnes stadig som en sygdom, hvilket kan spille ind på, hvordan denne gruppe bliver behandlet. De er bange for folks reaktioner og først og fremmest familiens reaktioner, men også arbejdspladsens. Arbejdspladsens reaktioner kan nok også hænge sammen med den økonomiske situation med risiko for udstødelse fra arbejdsmarkedet.

Vold, trusler og diskrimination

Det var generelt således, at vold og trusler ikke fyldte meget i deres fortællinger. De mente dog, at vold og trusler hørte mere til ungdommens liv, og at alderen nu var med til at gøre, at de ikke var lige så udsatte. Yderligere mente de, at vold og trusler hang meget sammen med det at være ude på gader og andre offentlige steder om aftenen, hvilket de ikke længere var. Der tegnede sig dog et positivt billede af, at de ikke havde oplevet meget vold og trusler i deres liv.

Fremtiden

Generelt var de tre grupper enige om, at der var brug for en holdningsændring i samfundet for at øge accept og forståelse for menneskers forskellighed. De transkønnede supplerede med at sige, at mere oplysning var vigtig for at få mere accept.

De tre grupper havde dog hver især nogle særløsninger, som de mente ville gavne livsvilkårene eller på anden måde ville give god mening for dem at få oprettet i samfundet. De lesbiske og biseksuelle kvinder talte længe om drømmen om et lesbisk eller homoseksuelt plejehjem, hvor de kunne føle sig trygge og ikke skulle forklare sig selv. De homoseksuelle og biseksuelle mænd talte om muligheden for at blive begravet med andre ”regnbue”-personer, hvilket gav god mening for nogle af dem. De transkønnede pegede på nogle lovændringer, som de syntes burde vedtages. En af dem var at gøre personnummeret kønsneutralt.

Konklusion

Alt i alt var de personer, vi talte med, nogle glade og tilfredse mennesker, som ikke mente, at det havde været eller var særlig svært at leve som homoseksuel, biseksuel eller transkønnet i samfundet. Hvis de havde mødt mod-

stand, så tog de det med et gran salt, og det var mere noget, som havde gjort dem stærkere end svage.

De, som ikke havde børn, følte sig dog mere ensomme på deres ældre dage end de, der havde børn og levede med partner. Der blev talt om ensomhed og usikkerhed om, hvem der skulle passe på dem, hvis de blev syge eller på anden måde havde brug for hjælp.

Det kan også konkluderes, at det at kunne være åben med seksuel orientering eller kønsidentitet er en vigtig faktor for gode levevilkår. De personer, der ikke havde været åbne over for enten familie, venner eller på arbejdet, talte om dette som en sorg eller noget, som plagede dem. At kunne være åben om sig selv i forhold til andre og få accept og forståelse var noget, der lå højt på deres liste over, hvad der kunne forbedre levevilkårene i fremtiden.

Fokusgruppetemaer:

Livet som ældre

- Hvordan er livet som homoseksuel/biseksuel (transkønnet), nu I er blevet ældre?
- Er I åbne omkring jeres seksuelle orientering (transkønnethed)? Har I altid været det?

Sundhed

- Hvordan bliver man modtaget som homoseksuel/biseksuel (transkønnet) i offentligheden, fx ved sygehusbesøg?

Sociale relationer

- Hvor stor betydning har netværk i livet som ældre?
- Har I nogen at tale med, venner?

Diskrimination

- Har I oplevet at blive diskriminerede?
- Hvor og hvem diskriminerer?

Seksualliv

- Oplevelse af seksuelt behov?
- Får I dækket jeres seksuelle behov?

Familie

- Har I familie, og hvem kalder I familie?
- Hvordan bliver I behandlet af jeres familier?

Fremtiden

- Hvad påvirker ældre homoseksuelles og biseksuelles (transkønnedes) levevilkår positivt?
- Hvad påvirker ældre homoseksuelles og biseksuelles (transkønnedes) levevilkår negativt?
- Hvad kan forandres for at forbedre ældre homoseksuelles/biseksuelles (transkønnedes) levevilkår?

Liste over Internetsider til bannerundersøgelse

www.lbl.dk	(Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske)
www.trans-danmark.dk	(Hjemmeside for transkønnede)
www.transvestit.dk	(Hjemmeside for transvestitter)
www.thranesen.dk	(Vidensbank om kønsidentitet og transkønnede)
www.al-ma.dk	(Hjemmeside for alternative maskuliniteter)
www.copenhagen2009.org	(World Outgames 2009)
www.biotopia.dk	(Hjemmeside for biseksuelle): http://bi.lbl.dk/
www.boyfriend.dk	(Community for homo-, bi- og transseksuelle)
www.homospot.dk	(HOMO hjemmeside i Danmark)
www.spring-ud.dk	(Mest hjemmeside for bøsser)
www.stopaids.dk	(Bøssernes HIV organisation)
www.ungdomsgruppen.dk	(For unge lesbiske, bøsser og biseksuelle)
www.dbrf.dk	(Dansk bonderøvsforening)
www.copenhagenpride.dk	(Arrangerer PRIDEfestivalen):
www.blus.dk	(Homo og biseksuelle studerende i hovedstadsområdet) http://hjem.get2net.dk/Manton/ (bøsser og lesbiske i Viborg og omegn)
www.fristedet.dk	(Bøsser og lesbiske i Midt- og Vestjylland)
www.esgayp.dk	(Esbjerg Gay people)
www.lobito.dk	(Bøsser og lesbiske i trekantsområdet)
www.soenderborggruppen.dk	(Bøsser i Sønderborg)
www.lambda.dk	(Bøsser og lesbiske på Fyn)

www.gaynord.dk	(Bøsser og lesbiske i Nordjylland)
http://www.sitecenter.dk/womenonly	(Mødested for kvinder der elsker kvinder)
www.wmen.dk	(Datingside kun for kvinder)
www.tribaderne.dk	(Netværk for lesbiske over 35)
www.girlfriend.dk	(Community for homo-, bi- og transseksuelle)
www.kvindelejren.dk	(Kvindelejren på Femø)
www.morogfarx2.dk	(Side til regnbuefamilier)
www.storkklinik.dk	(Storkklinikken til insemination af enlige eller lesbiske kvinder)
www.gayguide.dk	(Gayguide)
www.sabaah.dk	(Netværk for HBT-personer med anden etnisk baggrund)
www.tjeck.dk	(Ungdomsblad)
www.panik.dk	(Pan idræt)
www.dkr.dk	Kriminalpræventivt Råd
www.sexogsamfund.dk	
www.transseksuel.dk	
www.panbladet.dk	

Facebookgruppen: "Levevilkårsundersøgelse af homoseksuelle, biseksuelle og transkønnede".